

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ปมาทมม — สิ่งที่มีจริงคือความประมาท”

ปมาทมม อ่านตามภาษาบาลีว่า ปะ - มา - ทะ - ดำ - มะ มาจากคำว่า ปมาท (ความประมาท, ขณะที่เป็นอกุศล) กับคำว่า ธมม (สิ่งที่มีจริง) รวมกันเป็น ปมาทมม เขียนเป็นไทยได้ว่า ปมาทธรรม แปลว่า สิ่งที่มีจริง คือ ความประมาท มุ่งหมายถึงขณะที่เป็นอกุศลทั้งหมด ข้อความในพระอภิธรรมปิฎก วิภังคปกรณ์ แสดงความเป็นจริงของสิ่งที่มีจริงคือความประมาท ดังนี้

ความปล่อยจิตไป ความเพิ่มพูนการปล่อยจิตไป ในกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต หรือในกามคุณ ๕ (รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสกาย) หรือ ความกระทำโดยไม่เคารพ ความกระทำโดยไม่ติดต่อก่อน ความกระทำไม่มั่นคง ความประพฤตีย่อหย่อน ความทอดทิ้ง จันทะ ความทอดทิ้งธุระ ความไม่สนใจให้มาก ความไม่ทำให้เจริญ ความไม่ทำให้มาก ความไม่ตั้งใจจริง ความไม่ประกอบเนื่อง ๆ ในการเจริญกุศลธรรมทั้งหลาย, ความประมาทในการเจริญกุศลธรรมทั้งหลาย ความประมาท กิริยาที่ประมาท สภาพที่ประมาท สภาพที่ประมาทอันใด มีลักษณะเช่นว่านี้ นี้เรียกว่า ความประมาท

ข้อความในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต แสดงไว้ว่า ความประมาท เป็นไปเพื่อสิ่งที่มีประโยชน์อย่างใหญ่ ดังนี้

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เราย่อมไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ที่เป็นไปเพื่อมีประโยชน์อย่างใหญ่ เหมือนความประมาท ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ความประมาท ย่อมเป็นไปเพื่อมีประโยชน์อย่างใหญ่

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งมีเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่จะได้ยินได้ฟังคำจริงที่เป็นวาจาจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อันเกิดจากพระปัญญาตรัสรู้ของพระองค์ ที่ใครๆ ก็ไม่สามารถคัดค้านหรือเปลี่ยนแปลงได้เลย เพราะความจริงเป็นอย่างนั้น แต่ละคำที่พระองค์ตรัส ไม่ว่าจะปรากฏในส่วนใดของคำสอน ก็เป็นไปเพื่อปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด **ความเข้าใจพระธรรมนี้เอง เป็นประโยชน์ เป็นสิ่งที่มีค่ามหาศาล ใครๆ ก็แย่งชิงไปไม่ได้ เก็บรักษาอย่างดีในจิต สะสมเป็นที่พึ่งทั้งในชาตินี้และในชาติต่อไปด้วย**

ในฐานะที่เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญญาจะเกิดขึ้นจะเจริญขึ้นได้ ก็ต้องได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ถ้าไม่มีการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีทางที่สัตว์โลกจะได้ยินได้ฟังคำจริง ไม่มีทางที่ปัญญาจะเจริญขึ้นได้เลย แต่เพราะมีการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และทรงมีพระมหากรุณาแสดงพระธรรม จึงทำให้สัตว์โลกที่สะสมเหตุที่ดีมามีโอกาสได้ฟังคำจริงที่พระองค์ทรงแสดง มีการอบรมเจริญปัญญา ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ตามกำลังปัญญาของตนเอง จะเห็นได้จริงๆ ว่า **สัตว์โลกมีติดด้วยความไม่รู้ในทุกชาติ ถ้าไม่ได้ฟังคำจริงจากผู้ที่ได้ตรัสรู้ความจริงคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่จะค่อยๆ พ้นจากความไม่รู้ได้ ก็ต้องได้อาศัยคำจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเท่านั้น**

ปกติในชีวิตประจำวันของผู้ที่ยังเต็มไปด้วยกิเลส อกุศลจิตเกิดมากกว่ากุศลจิต กล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่ประมาทเกือบทั้งวัน เพราะขณะที่อกุศลจิตเกิดนั้นไม่มีสติ จึงเป็นผู้ประมาท และอกุศลที่สะสมในแต่ละวันเมื่อมีกำลังมากขึ้น ย่อมเป็นปัจจัยให้กระทำอกุศลกรรม กระทำทุจริตทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ซึ่งเป็นเหตุที่จะทำให้ต้องได้รับผลของอกุศลกรรมที่ได้กระทำไว้ในภายหน้า อกุศลจะนำมาซึ่งความทุกข์ความเดือดร้อนเท่านั้น ไม่นำประโยชน์สุขมาให้เลยแม้แต่น้อย

ชีวิตของคนเรา หมดไปกับการนอนพักผ่อน การทำงาน การบริโภคอาหาร การชำระล้างร่างกาย การเดินทาง เป็นต้น ถ้าหากว่าจะมีการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม เจริญกุศลประการต่างๆ เช่น ให้ทาน สละสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้อื่น ก็เป็นเพียงเศษเสี้ยวของชีวิตเท่านั้นเอง ในแต่ละวัน กุศลจิตเกิดน้อยมาก เทียบส่วนกับอกุศลจิตไม่ได้เลย ยิ่งถ้าประมาทแล้ว ก็ยิ่งจะเกื้อหนุนให้อกุศลเกิดเพิ่มมากขึ้นไปอีก และเพราะอาศัยความประมาทแม้เพียงนิดเดียว อาจะพลิกชีวิตไปสู่ที่ต่ำคืออบายภูมิ ซึ่งเป็นภพภูมิที่เต็มไปด้วยความทุกข์ความเดือดร้อน ได้

ขณะใดที่ประมาท ขณะนั้นเป็นอกุศล ธรรมที่ตรงกันข้ามกับความประมาท ก็คือ ความไม่ประมาท ขณะใดที่ไม่ประมาท ขณะนั้นเป็นกุศล เป็นความดี พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงว่า กุศลธรรมทั้งปวง รวมลงในความไม่ประมาท มีความไม่ประมาทเป็นรากเหง้า บุคคลผู้ไม่ประมาท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ไม่ประมาทในการอบรมเจริญปัญญา ถึงแม้ว่าจะมีการเกิด การตาย จากภพหนึ่งไปอีกภพหนึ่งอยู่ แต่โอกาสของการดับกิเลสได้อย่างเด็ดขาด ไม่มีการเกิดการตายอีกเลยนั้น ย่อมมีได้ สังสารวัฏฏ์มีโอกาสจบสิ้นได้ เพราะฉะนั้น ผู้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ย่อมมีโอกาสที่จะถึงวันที่ไม่มีการเกิด ไม่มีการตายอีกเลย ไม่เหมือนกับผู้ที่ประมาท ซึ่งโอกาสของการหลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งปวง ไม่มีเลย ไม่สามารถพ้นไปจากการเวียนว่ายตายเกิดได้เลย

ข้อที่ควรจะได้พิจารณาเป็นอย่างยิ่ง คือ แต่ละคนเหลือเวลาอีกไม่มากแล้วที่จะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ เพราะชีวิตสั้นมากจริงๆ ควรที่จะได้พิจารณาอยู่เสมอเพื่อเตือนตนเองว่า **เกิดมาแล้ว จะทำอะไรกับชีวิตที่สั้น ๆ นี้** เพื่อเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิต ควรอย่างยิ่งที่จะเป็นผู้ไม่ประมาท เป็นผู้เห็นประโยชน์อย่างยิ่งของการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุดในชีวิต แม้แต่วาระสุดท้ายแห่งพระชนมชีพของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ยังตรัสเตือนให้พุทธบริษัทตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เพราะความไม่ประมาทนำมาซึ่งกุศลธรรมทั้งปวง ป้องกันไม่ให้ตกไปในฝ่ายผิด

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ตลอด ๔๕ พรรษา ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของคำสอนก็ตาม ล้วนเป็นประโยชน์เกื้อกูลโดยตลอด แต่ละคำของพระองค์ เป็นคำที่หวังดี เป็นคำเกื้อกูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด เป็นประโยชน์สำหรับผู้ได้ฟังได้ศึกษาเท่านั้น ทำให้ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษา มีความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นไปเพื่อการขัดเกลาละคลายกิเลสของตนเองที่เคยสะสมมาอย่างมากและเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์จนกว่าจะดับได้อย่างหมดสิ้นในที่สุด ซึ่งจะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]